

Et HiNT av kunnskap

Ei historie om Høgskolen i Nord-Trøndelag, 1994–2016

Hilde Gunn Slottemo hilde.g.slottemo@nord.no

Professor i samfunnsfag ved Avdeling for lærerutdanning, Nord universitet

Høgskolen i Nord-Trøndelag ble dannet i 1994, i den forrige store strukturreformen i universitets- og høgskolesektoren. I januar 2016 gikk HiNT inn i det nye Nord Universitet. I løpet av de 22 årene som har gått, har høgskolen blitt preget av skiftende trender i sektoren. HiNTs historie kan dermed belyse hvordan nasjonal utdanningspolitikk arter seg ved heterogene, små og mellomstore utdanningsinstitusjoner.

I 1994 ble Høgskolen i Nord-Trøndelag (HiNT) dannet ved ei sammenslåing av fire eksisterende utdanningsinstitusjoner: Namdal sykepleierhøgskole i Namsos, Nord-Trøndelag distriktshøgskole på Steinkjer, Høgskolen i Levanger med lærer- og ingeniørutdanning, samt Innherred sykepleierhøgskole, også den på Levanger.

Fusjonen var en følge av den storstilte strukturreformen Gudmund Hernes hadde satt i gang noen år tidligere. Til grunn for reformen lå Hernes-utvalgets offentlige utredning *Med viten og vilje* (NOU 1988:28). Tre år senere, da Hernes var utdannings- og forskningsminister, sluttet Stortinget seg til Hernes' kongstanker i *Fra visjon til virke* (St.meld. nr. 40 (1990–91)): arbeidsdeling, faglig spesialisering og utvidet samarbeid mellom landets utdanningsinstitusjoner. I mai 1993 ble 98 regionale høgskoler slått sammen til 26 større enheter. Sammenslåingene skulle gi større og tyngre fagmiljøer og bedre ressursutnytting (St.meld. nr. 40 (1990–91): 16). HiNT var én av de nye institusjonene som nå ble dannet.

I dag er universitets- og høgskolesektoren igjen i ferd med å gjennomføre store, gjennomgripende endringer etter at kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen har satt i gang en ny, stor reform innenfor høyere utdanning. Høsten 2015 ble det vedtatt at HiNT skal slås sammen med Universitetet i Nordland og Høgskolen i Nesna under navnet Nord Universitet fra 1. januar 2016. Etter drøyt tjue år er det altså slutt på Høgskolen i Nord-Trøndelag som selvstendig enhet.

Denne artikkelen handler om HiNTs historie i den tjueårsperioden som har gått siden oppstarten i 1994. Den er basert på et forskningsprosjekt jeg selv gjorde som fagansatt historiker på HiNT (Slottemo 2014). Hva slags type kunnskapsinstitusjon ble dette? Hva har vært høgskolens viktigste kjennetegn i de årene som har gått? Dette er viktige spørsmål for å forstå forminga av HiNT som institusjon, men målet er også å kaste lys over noen mer allmenne prosesser og utviklingslinjer i universitets- og høgskolesektoren de siste tjue årene. HiNT tydeliggjør mange av de trekkene som har preget norsk utdanningshistorie i denne perioden. Slik kan HiNT fungere som en case som belyser effekten av nasjonale reformer på små og mellomstore institusjoner.

Disse fire nordtrønderske høgskolene hadde hver sine kulturer og tradisjoner, og sammenslåinga førte dermed til interne spenninger som kom til å prege HiNT som helhet: 1) de geografiske interessemotsetningene, 2) spenningene mellom profesjonsutdanninger og mer akademisk orienterte studier, 3) nye systemer for vurdering og finansiering av forskning, og 4) ulike begrunnelser for høgskolens profil og studieportefølje.

1) Sted, samhold og splittelser

Nord-Trøndelag fylke er preget av jevnstore byer og tettsteder uten et tydelig sentrum – slik for eksempel Trondheim er i Sør-Trøndelag eller Tromsø er i Troms. Det gjør at det lett oppstår konkurranse mellom fylkets kommuner: om makt, arbeidsplasser, innbyggertall, skatteinntekter og ressurser. I HiNTs historie er dette tydelig. Det har hele tida vært spenninger mellom de kommunene i fylket hvor høgskolen har hatt tilhold. I begynnelsen var det på Steinkjer, i Namsos og på Levanger, senere også i Stjørdal og Verdal. Mangelen på ei tydelig sentralmakt eller dominerende sentrum skapte rivalisering mellom noenlunde jevnstore plasser og gjorde at geografiske hensyn ble liggende som latente spenninger under HiNTs overflate. De ulike lokalsamfunnene ønsket å få en bit av HiNT og de ringvirkningene høgskolen kunne gi. Både etableringa av Nord-Trøndelag distriktshøgskole i 1980 og Nord-Trøndelag Ingeniørhøgskole i 1988 førte til sterke maktkamper mellom Steinkjer og Levanger, i ei tradisjonell tautrekking mellom nord- og sørdelen av fylket. Begge kommunene ønsket å bli vert for de nye utdanningsinstitusjonene. Steinkjer vant til slutt kampen om distriktshøgskolen, mens ingeniørutdanninga ble lagt til Levanger (L'Orange 1987/88). Dette er to eksempler på at lokaliseringsdebatt og stedsstrid til dels overskygget faglige spørsmål om høgskolens utvikling.

At dragkampene ble så harde er kanskje ikke så rart, for etablering av høyskoler var en av de mest effektive formene for distriktsutbygging i årene etter krigen (Lundestad og Haukland 2011, jf. også Melle 2000). I en studie av Universitetet i Nordland viser historikerne Svein Lundestad og Linda Haukland hvordan utviklinga her ble formet av sterk politisk rivalisering mellom noenlunde jevnstore steder samt kamp om ressurser i form av stillinger, studenter og statlige midler. Lokalpatriotisme, stedstilknytning, lokal identitet og lojalitet ble sentralt også for forminga av HiNT som kunnskapsinstitusjon. Av og til fikk de stedlige interessene til og med større betydning og gikk på bekostning av kunnskaps- og utdanningspolitiske hensyn. I tillegg viser det hvordan samtidas distriktpolitiske tenkning gjorde det til et poeng å spre ressurser over hele fylket. Institusjonenes størrelse var ikke var et viktig argument. I så fall ville man tenkt samlokalisering og felles plassering av dem. Smått var godt, var tanken – å spre arbeidsplasser, studenter og studiesteder var viktig på grunn av stedlig rettferdighet og distriktshensyn. Denne tanken er annerledes enn i dagens politiske debatt om struktur i UH-sektoren. I dag er argumentet at det må bygges store utdanningsenheter, ut fra en logikk om at det skal gi bedre kvalitet.

HiNT ble også påvirket av nærhet til Trondheim. I begynnelsen var dette lite merkbart. Kombinasjonen av store ungdomskull og 1990-tallets arbeidsledighet ga en utdanningsvekst som ble stimulert av nye holdninger til kunnskap og utdanning. Høgskole- eller universitetsstudier ble et ideal, og mange unge ønsket å leve opp til nye forventninger om å skaffe seg utdannelse. Det ga vekst i studenttallene ved regionale høyskoler som HiNT. Fra slutten av 1990-tallet ble nærheten til Trondheim mer utfordrende, og det ble vanskeligere å holde på studentene. Trondheim hadde et større tilbud, både faglig og sosialt, og drømmen om det urbane bylivet lokket studenter til trønderhovedstaden. På HiNT ble kampen for å holde på studentene hardere.

2) Profesjonskultur vs. akademisk tradisjon

I tillegg til de stedlige spenningene ble HiNT preget av spenninger mellom høyskolens profesjonsutdanninger og mer universitetslignende miljøer. Sykepleier- og lærerutdanningene var orientert mot praktiske, yrkesrettete profesjonsidealer, mens studiene på den tidligere distriktshøyskolen var mer preget av klassiske akademiske tradisjoner. Disse forskjellige tradisjonene formet blant annet synet på hva som var god utdanning og på hvordan læring

skulle foregå. Det fikk også betydning for holdningene til forskning- og utviklingsarbeid (FoU).

Da HiNT ble dannet, var det store forskjeller på de ansattes arbeidsforhold. På distriktshøgskolen i Steinkjer var det universitetsliknende arbeidsbetingelser med opp mot 40–50 prosent forskningstid i arbeidet. På sykepleier- og lærerutdanningene fylte undervisninga mer av tida, mens det var mindre tid avsatt til FoU. Mye tid gikk også til studentveiledning og praksisoppfølging. «FoU-aktiviteten er for lav og varierer sterkt mellom høgskolene», skrev høgskolestyrets direktør Tor Frigaard i 1992 (Frigaard 1992: 17).

HiNT var her i godt selskap. På 1970-tallet hadde Ottosen-komiteen ønsket å utvikle et tosporet system med universitetene og de vitenskapelige høyskolene som forskningsbaserte institusjoner, mens høyskolene skulle være yrkesorienterte og drive med profesjonsutdanning. Etter hvert kom grensa mellom institusjonene til å bli mer utydelig og utvisket. Distriktshøgskolene utviklet til dels en fagprofil og et forskningsfokus som lignet universitetene. Ikke sjelden kom de til å fungere som små, spesialiserte og statusgivende forskningsinstitusjoner, og ansatte ved DH-ene begynte tidlig å gravitere mot universitetene. På den måten ble distriktshøgskolene integrert i det nasjonale forskningssystemet, blant annet med toppstillinger (Fulsås 2000: 392). Ifølge Rune Slagstad «tok den akademiske drift ved DH-skolene etter hvert overhånd, og de utviklet seg mer og mer til lokale universitetsfilialer» (Slagstad 2013: 14).

Også i Nord-Trøndelag utviklet DH-miljøet en selvforståelse som distriktets mini-universitet. Høgskolens samlede ressursbruk og arbeidsavtaler underbygde det (intervju med Sørensen og Thorsen 31.10.2013 og 4.2.2014). Kontrasten til lærer- og sykepleieravdelingene på Levanger og Namsos var slående. Der var undervisning og praksisoppfølging en klar førsteprioritet i hverdagen. De samme trekkene ser man også andre steder, for eksempel i Nordland: Også der hegnet de ansatte om sin selvstendighet og egenart, og følte seg utfordret av høyere krav om FoU-arbeid og forskning. De var redde for å miste sin autonomi, og fryktet at profesjonsfagene skulle komme i skyggen av de mer akademisk forankrete fagene (Lundestad og Haukland 2011: 30).

Disse kulturtrekkene bidro til at den akademiske drifta ikke skjedde ved lærerhøgskolene og sykepleierhøgskolene, verken ved HiNT eller andre steder. Dermed ble det interne forskjeller ved institusjonene. På HiNT var utjevning av disse forskjellene ikke et viktig mål i

begynnelsen. Økt FoU-aktivitet burde i stedet «være et mål for den samlede institusjonen», mente direktør Frigaard (Frigaard 14.5.1992: 17). DH-systemets universitetsliknende forskningskultur ble dermed videreført på Steinkjer, mens det var mindre tid og interesse for FoU ved sykepleier- og lærerutdanningene på Namsos og Levanger.

Ved sykepleierutdanningene måtte det fra starten satses på å utvikle de ansattes formelle kompetanse. Mange av dem hadde treårig utdanning og lang erfaring fra praksisfeltet, men manglet hovedfag og doktorgrad. Nå ble det satset på hovedfagsløp for dem. Ønskene om styrket formalkompetanse kom ovenfra. Krav fra myndighetene forplantet seg nedover til HiNTs ledelse og derfra til avdelingene og de ansatte. Denne kompetanseoppbygginga gjorde at stadig flere rykket opp til førstestillinger i det akademiske systemet. Det var ei tung satsing som krevde mye ressurser, både av HiNT som institusjon og av den enkelte fagperson.

På lærerutdanninga hadde de fagansatte stort sett hovedfag, og mange av dem hadde bakgrunn som lektorer fra videregående skole. Blikket var rettet mot praksis og profesjon, mot nærhet til skolen og barnehagen. Undervisning og pedagogisk arbeid var det primære. Forskning ble ansett som en jobb som tok oppmerksomheten bort fra høgskolens viktigste aktivitet. Da norsklektor Asbjørn Kolberg ble ansatt på lærerutdanninga i 1992, ble han under jobbintervjuet minnet om at han ble engasjert i ei undervisningsstilling – ei klar formaning om at forskning ikke skulle være en del av jobben (samtale med Asbjørn Kolberg 28.5.2013). Både ansatte og ledelse mente at det var uheldig hvis utdanninga ble for sterkt forskningsorientert.

3) Forskning, formidling og FoU-arbeid

Ledelsen ved HiNT støttet altså opp om Steinkjer som forskningsmiljøet i høgskolen. Det fungerte noenlunde greit så lenge profesjonsutdanningene beholdt en sterk profesjonsidentitet, med en innebygd skepsis mot forskning. Men etter hvert endret det seg, og det utviklet seg nye holdninger til forskning også på profesjonsutdanningene. Endringene kom både innenfra og utenfra. De eksterne endringene kom særlig som følge av Kvalitetsreformen. Med Mjøs-utvalgets innstilling *Frihet med ansvar* ble forskning løftet fram som viktigere også for høgskolene (NOU 2000:14). Også NOKUT-krav, nye finansieringsmodeller og «tellekantsystemets» ordning med insentivmidler for å stimulere til forskning, bidro til å skape større likhet innen og mellom institusjonene. Slike tanker ble tatt godt imot av en ny generasjon akademikere: unge, universitetsutdannete med doktorgrad, forskningslyst og FoU-

erfaring som fikk jobb på høgskolene, også på HiNT. De bidro til indre endringer. De fryktet at HiNT ville bli akterutseilt hvis høgskolen ikke endret seg i tråd med de nye forventningene om forskning og forskningsbasert undervisning. De førte en kamp både oppover og nedover i systemet: mot et ledermiljø som satte likhetstegn mellom forskning og det gamle DH-miljøet, og mot en profesjonstradisjon hvor en del fnøs av forskning og mente at det var bortkastet satsing.

Historikeren Narve Fulsås har beskrevet denne akademiseringa av høgskolesektoren med en metafor fra idrettsverdenen: Mens det tidligere hadde vært flere ulike divisjonssystemer, slik det var ett system for fotball, ett for håndball og ett for volleyball, skulle alle nå drive med den samme sporten, nemlig forskning. Før kunne det å være lærer på en lærerskole være en selvstendig og aktverdig karrierevei som ikke umiddelbart ble målt mot det å være professor. Etter hvert ble imidlertid alle førsteamanuenser som måtte drive med forskning for å nå til topps. Dermed utviklet det seg *ett* divisjonssystem, ikke flere sideordnede (Fulsås 2000: 394 ff). I dette ene hierarkiseringsprinsippet var HiNT og andre høgskoler nærmest dømt til å tape, for spillereglene – blant annet i form av «tellekantsystemet» og tilmålt forskningstid – tok utgangspunkt i universitetenes forskningstradisjoner. Konkurransen foregikk på universitetenes banehalvdel. Universitetsansatte hadde mer forskningstid og -ressurser og kunne derfor utgi et større antall bøker og artikler som ga merittering og publikasjonspoeng.

I denne prosessen utviklet det seg nye forståelser av den kunnskapsproduksjonen de ansatte skulle drive med. Med innføringa av «tellekantsystemet» i 2006 ble det utviklet et system hvor publiseringskanaler ble rangert. Internasjonal publisering fikk høyest verdi, mens populærvitenskap og formidling ikke ble økonomisk godtgjort. Hensikten med ordninga var å styrke og internasjonalisere norsk forskning. Systemet var modellert etter publiseringspraksisen i biomedisinske fag, men ble nå gjort gjeldende for hele universitets- og høgskolesektoren (Elvebakk og Enebakk 2006: 21). Den nye finansieringsmodellen var et sterkt incitament for at sektoren skulle handle i tråd med departementets føringer (Busch og Melting 2006: 11).

Selv om HiNT etter hvert fikk flere ansatte med doktorgrader og førstekompetanse, ga det seg i starten lite utslag i vitenskapelige publiseringer. Det var særlig høgskoler med en stor andel profesjonsutdanninger som kom til å tape på systemet med resultatbasert forskningsfinansiering, har Kari Berg hevdet i sin bok om Høgskolen i Finnmark (Berg 2006:

123). En av grunnene var nettopp regnemåten i «tellekantsystemet» som innebar at deler av FoU-arbeidet i UH-sektoren ikke lenger ble regnet med. Nærmest med et fingerknips ble mye av det arbeidet som tidligere hadde foregått ved HiNT, devaluert. Det hadde ikke lenger økonomisk betydning. Det smittet over på hvordan arbeidet ble forstått og vurdert. De artiklene, forskningsrapportene, utredningene, arbeidsnotatene og kronikkene som HiNT-ansatte tidligere hadde skrevet, ble ikke lenger medregnet fordi de ikke var publisert i de riktige kanalene. Det regionale publikummets interesserte nikk, engasjerte hoderisting og nye tanker ble til en valuta uten verdi. Kunnskapens pris var blitt endret.

Når forskningsinteressen økte ved profesjonsutdanningene, vokste samtidig misnøyen med høgskolens forskjeller. De ulike arbeidsbetingelsene blant de ansatte ble mer problematisk, og viljen til å skape likhet mellom avdelingene ble større. DH-miljøet mistet etter hvert sine privilegier, og det skjedde ei utjevning og harmonisering mellom avdelingene. I stedet utviklet det seg en forhandlingskultur, med oppmerksomhet rettet mot enkeltpersoner. Stipendiatstillinger, kvalifiseringsstipend og utvidet FoU-tid gikk til personer som fikk øremerket tid til forskning. Ved hjelp av privilegerte posisjoner skulle de styrke forsknings- og publiseringsresultatene til høgskolen som helhet. Gjennom denne satsinga på spissene og toppene ble det skapt større individuell ulikhet. Fra ei systematisk forskjellsbehandling mellom ulike avdelinger og fagmiljøer utviklet det seg en institusjonell likhet, men med markante innslag av individuelle forskjeller.

4) Studievalg og faglige satsinger

Også når det gjaldt tenkinga rundt studietilbud har det skjedd endringer over tid. Begrunnelsene for hvilke studier som skal tilbys har forandret seg, særlig i kjølvannet av Kvalitetsreformen fra 2003. Da ble et nytt finansieringssystem for høyere utdanning innført: ei vridning over mot stykkprisfinansiering av studieplassene. En viss andel av utdanningssektorens ressurser ble nå gitt med utgangspunkt i studiepoengproduksjonen. Både utdanning og forskning ble med det underlagt en resultatbasert finansieringsmodell. Det fikk betydning for valget av studieportefølje ved høgskolen.

Da HiNT ble opprettet, var høgskolens studietilbud preget av sine omgivelser og det samfunnet den lå i. Nord-Trøndelag var et ruralt fylke, et landbruks- og industrisamfunn med svake akademiske tradisjoner. Fylket var blant landets viktigste landbruksområder, et skattkammer når det gjaldt matproduksjon. I 1980 hadde Nord-Trøndelag omtrent dobbelt så

mange mennesker sysselsatt i landbruket som gjennomsnittet for landet. Og for hver arbeidsplass i landbruket, fulgte det et par andre som en ringvirkning, var vurderinga (Eide 1985: 45). Dette landbruket er blitt dyptgripende endret i løpet av et par generasjoner. Det er blitt spesialisert, med større bruk og flere maskiner, ut fra ei målsetting om å skape rasjonelle, effektive og konkurransedyktige virksomheter. «Strukturrasjonalisering» ble det kalt med et av etterkrigstidas honnørord, i et språk som var preget av periodens sterke tro på store enheter, effektivisering og økende vekst. Det familiedrevne gårdsbruket var samtidig på kraftig retur, og både kvinner og barn forsvant som arbeidskraft. Tilbake sto den mannlige bonden, traktoren, skurtreskeren og en økende følelse av ensomhet. Han ble nå omdannet fra bonde til bedriftsleder, og trengte derfor utdanning i økonomi og administrasjon særlig rettet mot landbruket.

Denne næringsstrukturen fikk betydning for høgskolens faglige innhold. Studieprofilen ved Nord-Trøndelag distriktshøgskole på Steinkjer var begrunnet med hva slags utdanning samfunnet trengte. Jordbruks- og skogbruksfag kom til å stå sterkt ved distriktshøgskolen. Disse utdanningene skulle gi kunnskap til den bedriftsledende bonden og til mennesker som arbeidet i landbrukets organisasjoner eller service- og foredlingsbedrifter. I tillegg fikk distriktshøgskolen – som mange andre lignende institusjoner – en utdanningsprofil med økonomiske og administrative fag. Tanken var at alle regioner over hele landet trengte folk med denne typen utdanning for å kunne gi råd til offentligheten.

Men de landbruksrelaterte studiene opplevde raskt en studentflukt. Det var manglende interesse for disse fagene blant fylkets ungdommer. Pessimisme i landbruket og dårlig lønnsutvikling for bønder bidro til at landbruksutdanning ble en taper i konkurransen om studentene. Likevel fortsatte høgskolens ledelse videre i samme retning, og studiene fortsatte å være satsingsområde. Landbruksøkonomi *skulle* være HiNTs bærebjelke og flaggskip, ei prestisjesatsing som ikke kunne legges død.

En av grunnene var trolig politisk press. «Det er grunn til å spekulere over om det i landbruksfylket Nord-Trøndelag er så sterke krefter i sving for å bevare bærebjelken landbruksutdanning (...) [at det skaper] manglende omstillingsvilje fra høgskolestyret ved HiNT», skriver Randi Anita Aune Severeide i en hovedfagsoppgave om distriktshøgskolen (Severeide 2000: 118 f). Det er ikke ei urimelig tolkning, for i Nord-Trøndelag var fylkets politikere sterke og ofte mer aktive enn det som var tilfellet ellers i landet. Ei tydelig

regionpolitisk styring kan ha påvirket høgskoleledelsen i sine prioriteringer og gjort at høgskolestyret opprettholdt måltall og studieambisjoner for landbruksutdanninga. Ideen om Nord-Trøndelag som jordbrukssamfunn var et speilbilde av en sosial og økonomisk realitet fra de tiårene som hadde gått, pusset blankt av en styringselite med sterke innslag fra Senterpartiet. Det kan ha lagt føringer for distriktshøgskolens faglige innhold.

I denne satsinga var høgskolens ledelse orientert mot «samfunnets behov» og regionens utviklingsønsker, i den forstand at de ønsket å tilby studier ut fra fylkets særegenheter. Det var i tråd med signaler fra nasjonale myndigheter, slik for eksempel statsråd Reidar Sandal uttalte at utdanningsinstitusjonene måtte tilpasse seg «samfunnets og næringslivets behov for fagfolk» og «lokkes til å være lojale mot samfunnets behov» (*Adresseavisen* 8.3.1997). Ei satsing på landbruk var ansett som viktig og relevant i Nord-Trøndelag, et fylke hvor primærnæringene sto sterkt og hvor landbruksorganisasjonene og -samvirket hadde et tydelig fotfeste.

Den samme forankringa i regionale interesser var viktig da ingeniørutdanninga ble opprettet på Levanger i 1988. Også det var et forsøk på å tilby studier ut fra samfunnets behov, tilpasset et regionalt næringsliv som hadde sterke innslag av industri.

Samfunnets behov for utdannet arbeidskraft var også sentral for lærer- og sykepleierutdanningene i HiNT. Profesjonsutdanningene i fylket hadde lange tradisjoner. I etterkrigstida økte behovet for utdannede sykepleiere og lærere i hele landet. Høgskolens studietilbud kunne lett begrunnes med at det skulle dekke behovet for kvalifiserte medarbeidere i en ekspanderende velferds- og utdanningssektor. Alle disse fire faglige tradisjonene – distriktshøgskolen, ingeniørstudiet, sykepleierutdanningene og lærerskolen – var altså hver på sin måte blitt begrunnet med og basert på ideer om samfunnets og regionens behov og interesser.

I kjølvannet av Mjøs-utvalget og Kvalitetsreformen skjedde det endringer. Da fikk utdanningssektoren større mulighet til å bestemme studieporteføljen selv.

Utdanningsinstitusjonene fikk økt frihet til å opprette og legge ned studieprogrammer for å posisjonere seg på et utdanningsmarked. Samtidig ble deler av sektorens økonomi knyttet til uteksaminering av studenter, sånn at penger fulgte den enkelte studenten. Dermed ble det viktig å tiltrekke seg studenter og få dem gjennom utdanningssystemet. «Incitamentene må utformes slik at institusjonene har interesse av å innrette seg etter studentenes ønsker», het det

i Mjøs-utvalgets rapport (NOU 2000:14). New Public Management-tenkninga hadde fått sitt fotfeste også i høgskole- og universitetssektoren.

Følgen var at fokuset ble flyttet mot studentenes etterspørsel etter studieplasser. Det fortrengete til dels tanken om samfunnsnytte og regionale behov. Ideen om politisk og faglig styring fra politikere og høgskoleledelse ble til en viss grad erstattet av tanken om at studietilbudet skulle orienteres mot studentenes valg og preferanser. I 2005 ga det det endelige dødsstøtet for ingeniørutdanninga i Nord-Trøndelag, som i mange år hadde slitt med rekruttering av studenter.

Samtidig ble det opprettet nye nisje-studier. Teater ble en av de viktige satsingene i HiNT i løpet av 2000-tallet. Teaterutdanninga ble ganske snart regnet som en stor suksess. Studentene sto i kø for å komme inn på det populære studiet. Oppstarten var «en milepæl for det nordtrønderske samfunnet» og «en stor begivenhet i norsk teatersammenheng», mente folk i miljøet selv (*Trønder-Avisa* 30.8.2005).

Hvorfor lyktes teaterutdanninga der både ingeniør og landbruksøkonomi hadde mislykkes? Det var et sterkt politisk engasjement rundt opprettelsen av teaterutdanninga, og satsinga hadde også vesentlig støtte fra næringslivet. På fylkes- og kommunalt nivå var det begeistring, og både Nord-Trøndelag fylke og vertskommunen Verdal gikk inn med store midler. «[E]tablering av studiet [...] må ses i sammenheng med satsingen på kultur i samfunnsbyggingen», het det fra HiNTs side, mens studieleder Ørjan Hattrem uttalte at utdanninga ville «bli et lokomotiv for utvikling i regionen» (brev fra HiNT til KUF 16.1.2004; *Trønder-Avisa* 17.8.2005). I ei tid hvor kulturbasert næringsutvikling sto sterkt, var det mulig å mobilisere politisk støtte. Den samme politiske støtten og engasjementet hadde også landbruksfagene og ingeniørutdanninga i sin tid fått, så det alene kan ikke forklare forskjellen.

Vel så viktig er det kanskje at HiNTs teaterutdanning ble presentert som noe nytt og annerledes. Det var heller ingen utdanning å konkurrere med i Trondheim, slik ingeniørutdanninga hele tida hadde slitt med. For dem hadde nærhet til ingeniørmiljøet på NTNU vært ei belastning. Økonomisk sett var imidlertid ikke teater ei større gullgruve enn ingeniørutdanninga. Teaterstudiet var ikke tilstrekkelig finansiert fra statens side, og var derfor avhengig av interne overføringer fra HiNT som institusjon. Teater var en utgiftspost,

akkurat som ingeniør og landbruksøkonomi. Men mens teater hadde stor rekruttering, slet de to andre i flere år med å fylle opp studieplassene.

Den viktigste årsaken til teaterutdanningas medgang er etter mitt syn likevel at begrunnelsene for høyere utdanning endret seg. Både ingeniør og landbruksøkonomi hadde vært legitimert med samfunnets behov for utdannet arbeidskraft. Landbruksøkonomi var tenkt som ei viktig utdanning for bønder og jordbruksrelaterte næringer, mens ingeniør var begrunnet med regionens behov for teknisk kompetanse. Da teaterutdanninga ble etablert, hadde argumentasjonen forskjøvet seg i retning markedets behov. Og markedet i dette tilfellet var studentene. «Mange unge ønsker å arbeide med teater som kunstform», het det i et av HiNTs dokumenter (Prosjektbeskrivelse for studium i teaterensemblevirksomhet 2004).

Forskyvinga fra samfunnets behov til søkernes interesser var i tråd med signaler fra myndighetene. Målet var at den enkelte institusjon selv skulle få styre opptak til fag og studier, med «større frihet til å tilpasse studietilbudene til endringer i søkningen». Slik ville de kunne tilpasse studieporteføljen til «endringer i studentenes ønsker» (St.meld. nr. 27 (2000–01), s. 58 og 61). Tanken var at søkertall i større grad skulle vektlegges ved dimensjonering av studiene, altså at studentenes etterspørsel skulle veie tungt. Gjennom ei nasjonal «avpolitisering» av faglige prioriteringer slapp myndighetene tømmene og overlot retningsvalgene til det Knut Kjeldstadli har kalt et «kvasimarked» av studenter, næringsliv og politikere (Kjeldstadli 2010: 30).

Studiet i landbruksøkonomi hadde representert jordnær realisme og ingeniørfagene den naturfaglige fornuft. Teaterstudiet derimot, ga spillerom for de unges drømmer og lengsler. I et samfunn hvor mange drømte om «15 minutes of fame», hadde teaterutdanninga solid grobunn. Ungdommene ønsket en scene hvor de kunne spille ut sin kreativitet, sin fantasi og sin estetiske sans. Teaterutdanninga kunne i 2012 markedsføres under overskrifta «Følg drømmen din!».¹ Teater ble et flaggskip for HiNT, en fane å vifte høyt med, noe som ga positiv oppmerksomhet langt utenfor regionen. Den var «i ferd med å bli det nasjonale

---

¹ http://www.hint.no/aktuelt/nyheter/foelg_droemmen_din_bli_teaterstudent, lest 12.12.2012.

fyrstårnet som styret hadde ambisjon om!», uttalte rektor Knut Arne Hovdal senere (Hovdal 2011–2012: 33). Det var dette som ble gjort til suksesskriterier i det senmoderne, postindustrielle kunnskapssamfunnet, i ei tid hvor markedets mekanismer i økende grad fikk betydning for fagenes vinn eller forsvinn. Når oppmerksomheten ble flyttet fra «samfunnets behov» over mot «studentenes interesser», påvirket det valg som ble gjort internt på HiNT.

Avslutning

Siden 1994 har HiNT blitt formet i et spenningsfelt mellom ulike hensyn og interesser, innenfor politiske og økonomiske rammer skapt av sentrale myndigheter. Til sammen har disse spenningene preget høgskolen og formet høgskolens studenter, fagmiljø og omgivelser. De interne spenningene har gjort det krevende å skape enhet og fellesskap innenfor rammene av en samlet høgskole.

På samme måten som i 1994 skjer det også i dag ei samling av landets utdanningsinstitusjoner, også denne styrt ovenfra. Nå som da har forestillinger om faglige og økonomiske stordriftsfordeler og kvalitetsforbedringer ført til en stor strukturreform. Det store spriket og spenningene kan bli utfordrende også for alle de nye konstellasjonene innenfor UH-sektoren. Men hva som vil bli aktualisert og i hvilken grad, vil bli interessant. Er det stedskonflikter som vil bli viktigst? Konflikter mellom ulike fagsyn og faglige tradisjoner? Ulikheter når det gjelder forskning? Spenningene kan ta mange former og retninger, både for Nord Universitet og andre institusjoner.

Sitater: «Artiklene, forskningsrapportene, utredningene, arbeidsnotatene og kronikkene HiNT-ansatte tidligere hadde skrevet, ble ikke lenger medregnet fordi de ikke var publisert i de riktige foraene.»

«Forskyvinga fra samfunnets behov til søkernes interesser var i tråd med signaler fra myndighetene.»

«I et samfunn hvor mange drømte om «15 minutes of fame», hadde teaterutdanninga solid grobunn.»

«Forskning ble ansett som en jobb som tok oppmerksomheten bort fra høgskolens viktigste aktivitet.»

Litteratur

Berg, K. (2006). *Fremmed fugl. Historien om Høgskolen i Finnmark 1973–2006*. Høgskolen i Finnmark.

Busch, A. og Melting, J. (2006). *Høgskolen i Nord-Trøndelag – fra profesjonshøgskole til forskningsinstitusjon? Utfordringer, dilemmaer og metoder for forskningsledelse*. Master i kunnskapsledelse. København: Handelshøjskolen i København/Danmarks Pædagogiske Universitet.

Eide, O. I. (1985). *Landbruksopplæringen i Nord-Trøndelag*. Rapport 1985 (2). Steinkjer: Nord-Trøndelagsforskning.

Elvebakk, B. og Enebakk, V. (2006). «Kunnskapsløst kunnskapsløft». I Bjerck Hagen, E. og Johansen, A. (red.), *Hva skal vi med vitenskap? 13 innlegg fra striden om tellekantene*. Oslo: Universitetsforlaget.

Fulsås, N. (2000). «Frå binært til hierarkisk system i høgare utdanning». *Historisk tidsskrift* 79, (3).

Hovdal, K. A. (2011–2012). «En historie om legitimitet og beslutninger som grunnlag for (radikale) endringer». Levanger: Upublisert notat.

Kjeldstadli, K. (2010). *Akademisk kapitalisme*. Oslo: Res Publica.

L'Orange, O. (1987/88). *En ingeniørhøgskole i Nord-Trøndelag?* Prosjektoppgave i offentlig administrasjon og ledelse. Steinkjer: Nord-Trøndelag distriktshøgskole.

Lundestad S. og Haukland, L. (2011). «Fra høgskole til universitet». *Universitetet i Nordland*. Bodø: Universitetet i Nordland.

Melle, O. (2000). «Historiefag og høgskuleetablering». Notat 18. Volda: Høgskulen i Volda/Møreforskning.

Severeide, R. A. A. (2000). *Etableringen av Nord-Trøndelag distriktshøgskole. Bakgrunn, realisering og utvikling*. Hovedoppgave i historie. Trondheim: NTNU.

Slagstad, R. (2013). «Et forsvar for fagligheten». *Klassekampen* 24.9.2013, s. 12–15.

Slottemo, H.G. (2014). *Gi oss et stort HiNT! Høgskolen i Nord-Trøndelags historie, 1994–2014*. Bergen: Fagbokforlaget.

Andre kilder

HiNTs arkiv: Brev fra HiNT til KUF 16.1.2004.

HiNTs arkiv: Frigaard, T. «Forslag til organisering», notat datert 14.5.1992.

HiNTs arkiv: Prosjektbeskrivelse for studium i teaterensemblevirksomhet, 2004.

Intervjuer. Ole Jacob Sørensen og Hans W. Thorsen 31.10.2013 og 4.2.2014. Asbjørn Kolberg 28.5.2013.

Klipparkiv HiNT: *Adresseavisen* 8.3.1997, *Trønder-Avisa* 17.8.2005 og 30.8.2005.

KUF: St.prp. nr. 1 (1994–1995).

NOU 1988:28. *Med viten og vilje*.

NOU 2000:14. *Frihet med ansvar. Om høgere utdanning og forskning i Norge*.

St.meld. nr. 40 (1990–1991) *Fra visjon til virke. Om høgere utdanning*.

St.meld. nr. 27 (2000–2001) *Gjør din plikt, krev din rett. Kvalitetsreform av høyere utdanning*.

Nettsider. http://www.hint.no/aktuelt/nyheter/foelg_droemmen_din_bli_teaterstudent, lest 12.12.2012.

Engelsk sammendrag

In 1994, Nord-Trøndelag University College (HiNT) was formed by a merger of four existing educational institutions: Namdal nursing college in Namsos, Nord-Trøndelag Regional College in Steinkjer, University College Levanger with teachers and engineering, and Innherred nursing college, also in Levanger. These four institutions had their own cultures and traditions, and the merger led to internal tensions that came to characterize the college as a whole: 1) geographic conflicts of interest, 2) tensions between professional education and more academically oriented studies, 3) old and new systems for assessing and funding of research, and 4) various justifications for the college's profile and study portfolio.

The article provides knowledge of the making of HiNT as an institution, but also sheds light on some more general processes and developments in the higher education sector in the last twenty years. HiNT clarifies many of the traits that has characterized the Norwegian education history in this period. HiNT's history thus serves as a case that highlights the effect of national reforms on small and medium-sized institutions.

Nøkkelord

Utdanningshistorie, universitet, høgskole, Høgskolen i Nord-Trøndelag, Nord Universitet